

Huiszwaluw

Tekst

Arend Jan van Dijk

Deze nota bene onder onze ogen aan huizen broedende zwaluwen geven hun geheimen moeilijk prijs. De stand is op lange termijn sterk afgenomen, maar neemt recent weer iets toe, echter niet overal in ons land. Wat zit hier achter? Ze overwinteren in Afrika, maar waar precies? Dit voorjaar trachten we met een landelijke studie door vrijwilligers antwoorden te vinden op sommige vragen.

Bij een vlugge blik lijken de Huiszwaluw en de Boerenzwaluw sterk op elkaar: zwart van boven en wit van onder. De Huiszwaluw heeft aan de bovenzijde echter een witte stuitvlek, die de Boerenzwaluw mist. De laatste heeft een lange puntige staart en een dieprode vlek rondom de snavel. De Huiszwaluw bouwt het bolvormige nest vrijwel altijd aan de buitenkant van een gebouw, terwijl de Boerenzwaluw dat juist binnenshuis doet met een open nest. De huiszwaluwenroep is een pruttelend 'driedriedrie' of kort 'trit', terwijl de Boerenzwaluw meer kwettert.

Metselaars

Huiszwaluwen zijn ware metselaars en 'plakken' hun nest tegen de gevel. Het is gebouwd van balletjes modderige grond verzameld bij regenplassen, veedrinkbakken of aan slootranden. Lemige Drentse zandgrond blijkt prima bouw materiaal. De balletjes worden in de snavel aangevlogen en het nest wordt laagje voor laagje opgebouwd. Langdurige droogte kan de zwaluw dan parten spelen. Bij Anderen maakten zwaluwen in een droge periode handig gebruik van door paardenpis nat geworden grond.

Door veranderde bouw van huizen en stallen kunnen zwaluwen er niet altijd goed meer terecht. Dan blijken kunstnesten een uitkomst. Er zijn zelfs speciale zwaluwtillen met kunstnesten gemaakt, waarvan zwaluwen in sommige delen van Drenthe volop gebruik maken. Dit gebeurt bijvoorbeeld in Havelte en Uffelte. Een kijkje onder de huiszwaluwtil laat zien dat zwaluwen een ruime nestplaatskeuze hebben. Sommige nesten zijn door zwaluwen zelf gebouwd of ze hebben een half kunstnest als basis genomen, terwijl andere kozen voor een volledig kunstnest. Zes jaren na plaatsing zijn alle vier zwaluwtillen bezet met in totaal 64 nesten en lijken we het al gewoon te vinden. Landelijk raken meer zwaluw-

Om voedsel bedelend nestjong

Zwaluwen verzamelen modder voor hun nesten

In de nazomer verzamelen huiszwaluwen zich voor de trek naar Afrika

Gastvrijheid gevraagd voor de Huiszwaluw

Met hun licht gevorkte staart scheren ze vanaf midden april boven de Drentse dorpen: de Huiszwaluwen. Hun vrolijke verschijning is de voorbode van de naderende zomer. En voor de bijgelovige: daar waar een Huiszwaluw zijn nest bouwt, zal voorspoed heersen en de bliksem niet inslaan. Momenteel heeft de Huiszwaluw zelf het geluk even niet aan zijn zijde. Voor Vogelbescherming Nederland en Sovon Vogelonderzoek Nederland reden om 2018 uit te roepen tot het Jaar van de Huiszwaluw. Met extra onderzoek wordt getracht een vinger te krijgen achter de oorzaken van de achteruitgang. Ook wordt de hulp ingeschakeld van huiseigenaren om met ondersteuning van Landschapsbeheer Drenthe deze kwetsbare vogels extra kansen te bieden.

Hulp

Om de voedselsituatie van de Huiszwaluw te verbeteren is een toename van bloemrijk grasland, vermindering van gebruik van insecticiden en een afname van luchtverontreiniging noodzakelijk. Dicht bij huis is het vrij eenvoudig om hulp te bieden. Door bijvoorbeeld nesten met rust te laten (ook oude nesten), de daklijst wit te maken én te houden, een modderpoel aan te leggen of kunstnesten te plaatsen. Overlast kan worden voorkomen door een halve meter onder het nest een plankje aan de muur te bevestigen om de poep op te vangen. U wordt beloond met vrolijk gekwetter en een insectenvanger van formaat!

Kijk voor informatie
over of deelname
aan onderzoek op
www.jaarvande-huiszwaluw.nl.

tillen bevolkt, maar op weinig plekken is de bezetting zo positief als op deze twee plekken.

Zwaluwenmest

Als de zwaluwen hun drie tot vijf eieren uitbroeden of kleine nestjongen hebben is er weinig aan de hand. Zijn de jongen wat ouder dan stoppen de oudervogels met afvoer van zwaluwenpoep en kiepen de jongen dat over de nestrand. Onder het nest hoopt zich een bultje stront op. Sommige bewoners willen die smeerbeel niet en stoten de nesten af. Weg zwaluwen ... Dat helpt de zwaluwen natuurlijk niet. Een betere oplossing is om een mestplankje ongeveer een halve meter onder het nest te plaatsen en te genieten van deze luchtacrobaten. Na het uitvliegen van de jongen gaan heel wat paren opnieuw eieren leggen; sommige doen dat zelfs een derde keer. De indruk bestaat dat deze vervolglegels minder voorkomen en dat dat mede debet

is aan de afname. Wat hier achter zit is onduidelijk. Daarom wordt in 2018 het aandeel vervolglegels precies vastgelegd om het daarna te herhalen.

Insecteneters

Tijdens het vliegen jagen zwaluwen op allerlei vliegende insecten. Volgens studies zou een Huiszwaluw per dag ongeveer negenduizend insecten vangen. Omgerekend naar een broedpaar zwaluwen met jongen kwam dat neer op gemiddeld vijf miljoen geconsumeerde insecten.

De huidige stand in ons land is ongeveer nog een derde van die van vijftig jaren terug. Tellingen in Zuidwest-Drenthe vanaf 1970 laten minder terugval zien. In ons land zitten nu nog hooguit 90.000 broedparen, waarvan 7500 in Drenthe. Afname wordt vooral in verband gebracht met klimatologische veranderingen, afname van insecten door industrialisering van de landbouw, inclusief de

Dit artikel is eerder gepubliceerd in kwartaalblad nr. 98 (juni 2018) van Stichting Het Drentse Landschap.

bedrijfshygiëne en luchtverontreiniging. Maar er spelen ook regionale of lokale verschillen in toe- of afname, bijvoorbeeld in verband met voldoende geschikte nestelplaatsen.

Raadsel Afrika

We weten dat de vele miljoenen Europese Huiswaluwen in Afrika overwinteren en ongeveer waar, maar daarmee houdt onze kennis anno 2018 grotendeels op. Ze weten zich in Afrika aan onze aandacht te onttrekken omdat ze er, net als Gierzwaluwen, maandenlang in de lucht rondzwerven. Verbazingwekkend dat we er met al onze huidige techniek niet meer van weten, maar dat zal binnenkort waarschijnlijk gaan veranderen.

Zwaluw hangt aan het kunstnest om de jongen te voeden

